

Bi moral biti učitelj tudi pravnik?

Davor Mandič, magister pravnih znanosti, Ekonomska šola Ljubljana

V šolstvu se v zadnjem času pojavlja trend, ko ravnatelji množično plačujejo predavanja pravnikom, ki učitelje seznanjajo z upravnim postopkom, predpisi s področja obligacijskega, kazenskega, prekrškovnega prava ipd. To niso predpisi, ki bi se neposredno nanašali na področje izobraževanja in katerih poznavanje bi bilo nujno za pravilno in zakonito delo učitelja. Šolsko zakonodajo mora učitelj poznati, da lahko delo opravlja kakovostno, da je njegovo ocenjevanje objektivno, da zagotavlja javnost ocenjevanja, optimalni razvoj učencev ...

Nujnost poznavanja predpisov, ki urejajo področje vzgoje in izobraževanja, je opredeljena v Pravilniku o strokovnem izpitu strokovnih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 23/06, 81/07, 105/08, 38/14 in 64/15). Vprašati se je potrebno, ali je zahteva po širjenju pravnega znanja smiselna in potrebna. Ali mora učitelj poznati obsežno pravno materijo, da bo njegovo delo kakovostno in da bodo doseženi vzgojni in izobraževalni cilji? Ali naj učitelj nameni več časa študiranju množice pravnih predpisov in posledično zmanjša čas, namenjen izobraževanju in sledenju področju, ki ga je študiral in katerega vsebine poučuje? Vsaj moje osebno mnenje je, da ne. Menim namreč, da ni potrebno biti pravnik, da lahko opravljaš delo učitelja.

Odvetniki v šoli

Pravniki na svojih predavanjih velikokrat omenjajo odvetnike, ki naj bi jih straši pooblastili za zastopanje, ko se pojavljajo težave ali ko se ne strinjajo z odločitvami učiteljev. Verjamem, da se tovrstni primeri dogajajo, vendar so v manjšini. V svoji več kot dvajsetletni šolski praksi na šoli nismo imeli takšnega primera, prav tako mi ni znan noben primer iz kakšne druge šole. Bolj kot strogo sledenje vsem možnim pravnim predpisom je pomemben korekten in pristen odnos med starši in učiteljem. Učitelj je tisti, ki mora znati pojasniti staršem, da so sprejete odločitve v korist otroka. Nemalokrat se zgodi, da želijo starši opravičiti vsak izostanek otroka. Če bo učitelj znal pojasniti, da to za učenca ni dobro, da je korelacija med absencami in negativnimi ocenami zelo močna, in če bo to naredil na način, ki v staršu vzpodbudi zaupanje, da je tudi učitelju in šoli v interesu, da je otrok uspešen, potem odvetnik zagotovo ne bo potreben.

Administrativni postopki v šolstvu

Pravniki na predavanjih učiteljem svetujejo, naj vsak razgovor s starši natančno zapišejo in kot uradni zaznamek vodijo v delovodniku. Seznanjajo jih s kazenskimi, upravnimi in prekrškovnimi postopki in pravno podlago, ki naj bi jo poznali, ko pride da odklonskega vedenja učencev. Prav tako je bilo priporočeno formalno beleženje razgovorov z dijaki. Ali je vsa ta administracija potrebna in v korist otroka? Mislim, da gre velikokrat za nepotrebno administriranje učitelja, ki ne bo prineslo boljšega učnega uspeha in zmanjšalo odklonskega vedenja učencev.

Izrekanje vzgojnih ukrepov ob strogem upoštevanju upravnega postopka je neekonomično in nesmotrno. Seveda je nujno, da se v primeru izreka vzgojnega ukrepa obvesti oba starša, še posebej, če otrok ne živi v družinski skupnosti z obema staršema. Je pa pošiljanje pisem z vročilnicami med drugim stroškovno potratno in časovno daljše. Seveda lahko učitelj starše obvesti po elektronski pošti ipd., še pomembneje pa je, da se

s starši in z učencem o težavi pogovori. Pri tem mora upoštevati osebnostno zrelost dijaka, vse pomembne okoliščine in dejstvo, da ima opravka z otroki, ki na svoji poti do odraslosti ne reagirajo vedno v skladu z družbenimi normami, in da jim moramo na tej poti pomagati in jih pravilno usmeriti.

Ponavljajoče kršitve šolskih pravil in odklonsko vedenje dijakov je navadno posledica določenih nerazjasnjenih okoliščin, njihove nezrelosti ipd. Učitelji, ki so dnevno v interakciji z učenci in razredom, lažje uvidijo težave in vzroke kršenja pravil. Odnos učenca z določenim učiteljem zaradi njegove empatije, osebnostnih ali drugih za učenca pomembnih lastnosti je lahko drugačen, bolj odprt in prispeva k boljšemu uvidu v vzroke, osebnostno zrelost dijaka in druge okoliščine, ki prispevajo k odklonskemu ravnanju. Zato je potrebno v šolstvu dati prednost vzpostavitvi primernega odnosa tako med starši in učitelji kot učiteljem in učencem in se manj osredotočati na formalnost postopkov.

Učitelj mora paziti na pravilnost vodenja različnih postopkovnih dejanj predvsem v primerih najtežjih kršitev, ki imajo za posledico izključitev iz šole.

Vsebinsko in procesno pravilno vodenje postopka je v takšnih primerih nujno, seveda pa se v tovrstnih primerih vključijo ravnatelj, svetovalna služba in drugi.

Zaključek

Vizija, pri kateri bi med nalogami učiteljev prevladalo administrativno delo, ki bi zahtevalo poznavanje področij upravnega, odškodninskega, kazenskega, prekrškovnega itd. prava, je nerealna. Neracionalno je, da bi učitelji svojo energijo usmerili v izobraževanje in administriranje za postopkovno-strokovno pravilne odločitve, ki od njih zahtevajo obsežno pravno znanje, namesto da bi se ukvarjali z učenci, njihovimi učnimi in vedenjskimi težavami.

Vsekakor je potrebno administracijo v šolstvu zmanjšati oziroma jo narediti postopkovno manj zahtevno in se osredotočiti na vzgojo in izobraževanje, usmerjeno k učencem, in ne administraciji in postopkovnemu formalizmu. Seveda je potrebno zagotoviti udeležencem izobraževanja določeno pravno varnost, ko se odloča o najtežjih kršitvah, ki imajo za posledico izključitev iz šole, vendar pa so v teh primerih vključeni ravnatelj in druge strokovne službe, ki morajo biti usposobljene za pravilno vodenje postopka.